

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 938923/2

בבית דין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב נחום שמואל גורטלר, הרב אליהו הישריק, הרב מיכאל עמוס

המערער: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד המאם חליחל)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד איריס שינפלד)

הנדון: פסיקת כתובה או פיצויים כשהרכוש חולק לפי חוק יחסי ממון

פסק דין

הוגש לפנינו ערעור על פסק דין של בית הדין האזורי אשר קבע כי סכום הכתובה אשר חויב בו הבעל לא יקוזז במסגרת איזון המשאבים ויהיה דינו כדין פיצוי.

וזו לשונו:

"על כן בנסיבות אלו נראה לבית הדין כי נכון לקבוע שהתשלום שהוטל על הבעל לתשלום בגין הכתובה, יהיה פיצוי נפרד מזכויות האישה על פי חוק יחסי ממון, וכי עם הגירושין האישה תהיה זכאית לממש את זכותה לכתובה כאמור, בלא שייפגעו זכויותיה לקבל את מלוא הזכויות המגיעות לה בהתאם לחוק, כשהחלק העיקרי מזכויות אלו יבשילו בעוד שנים."

רקע

בפסק הדין שניתן בבית הדין האזורי בתאריך כ"ה באדר תשע"ג (7.3.2013) קבע בית הדין: "לאחר עיון בחומר שבפנינו אנו מחליטים שטענת האישה מתקבלת" וכתב את ההחלטה הנ"ל.

על החלטה זו הוגש ערעור בתאריך י' בתמוז תשע"ג (18.6.2013). בערעור זה ניתנה החלטה ביום י' בתמוז תשע"ג (18.6.2013) האומרת כי יש להמתין להכרעת בית המשפט למשפחה ורק ואחר מכן יחזור המערער לבית הדין האזורי.

לאחר מתן פסק הדין בבית המשפט, פנה המערער לבית המשפט כדי שיקוזז את סכום הכתובה-פיצוי. בית המשפט דחה את בקשתו.

שוב פנה המערער לבית הדין האזורי וגם הוא דחה את בקשתו, וזו לשונו:

"בין הצדדים התנהלו דיונים בתביעת הבעל לגירושין ובתביעת האישה לשלום בית ולכתובה וביום כ"ה אדר תשע"ג (7.3.2013) ניתן פסק דין המתייחס למכלול התביעות והצדדים התגרשו לאחר שהבעל שילם את הסכום הנקוב בשטר הכתובה – שבעים וחמישה אלף ש"ח.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כעת בפנינו בקשת הבעל (לשעבר) לשנות את פסק הדין ולהורות שלא יחויב בכפל תשלומים – כתובה ותשלומים מכוח חוק יחסי ממון שנפסקו עבורו בערכאה אחרת, עותק יועבר לעיון המשיבה.

לאחר עיון בבקשה הוחלט: פסק הדין הנזכר, לרבות הקבוע בפסקה האחרונה של פסק הדין, הינו פסק דין מנומק, סופי וחלוט; וגם כעת – לאחר שנהגנו בהתאם לסעיף ק"ל לתקנות הדיון, ולאחר עיון בבקשה – לא מצאנו מקום לפתוח נושא זה לדיון מחודש.

על החלטה זו מערער הבעל.

טענות המערער

בתחילה יש להבהיר כי המערער אינו מערער על עצם החיוב של הכתובה אלא על כך שבית הדין קמא קבע כי סכום זה לא יקוזז מחלקה של האישה באיזון המשאבים.

עיקר טענתו של המערער היא כי מנהג בתי הדין הוא שכאשר האישה זכאית לכתובה הרי מקזזים סכום זה מכספים שהאישה מקבלת על פי חוק איזון משאבים ובית הדין קמא חרג מנוהג זה ונמצא כי הבעל לוקה בכפלים, גם משלם לאישה כתובה וגם האשה מקבלת על פי החוק מחצית מזכויות הבעל, או על פי האמרה האומרת או חוק בבלי או תלמוד בבלי.

הנה טענה זו שמעלה המערער לא נעלמה מעינו של בית הדין, ידע גם ידע ואף כתב ונימק מדוע יש לחרוג ממנהג בתי הדין בנידון דידן, שהרי כתב בפסק הדין כי לאור הנסיבות בתיק זה שהבעל נטש את אשת נעוריו ועבר לגור עם אישה אחרת בעודו נשוי ובכך סתם את הגולל לשלום בית. הרי שבמעשיו גרם להרס המשפחה וגרם לאישה לעזוב את בעל נעוריה שלא מרצונה, נזק נפשי שילווה אותה כל ימיה. האישה לאורך כל דיוני הצדדים ביקשה שלום ולא הסכימה להתגרש, עד אשר יפצה אותה. ובית הדין קמא אשר מכיר את הנפשות העומדים בפניו, החליט כי במקרה זה יש לתת פיצוי לאישה. אין כאן "כפל מבצעים" – בכל סכום שאישה תקבל לא תסכים "להעביר" את בעל נעוריה לאחזקתה. לכן האישה שבנידון דידן לא הסכימה להתגרש, עד אשר פרע לה הבעל את כתובתה ובית הדין הכריע כי סכום זה מהווה פיצוי.

תשלום פיצויים מעוגן בהלכה בנסיבות מסוימות

ועיין בפסק דינו של הגאון רבי אברהם שרמן שליט"א חבר בית הדין הגדול (בדימוס) [ערעור ס"ב/337, 793367/1] שפורסם [בחלקן] כמאמר בשורת הדין (חלק י עמוד קכד, הובאו דבריו בפסק דין בתיק מס' 823575/7 נתניה). הוא דן שם בשלושה סוגים של פיצויים שניתנים על יד בית דין זה או אחר, ודן שם אם אכן יש להם מקור הלכתי או בסיס לנתינת פיצוי. ושם מסיק כי יש סוג פיצוי אשר בו כולם מודים שניתן לחיוב.

וזו לשונו בשורת הדין:

"מצינו אם כן שלושה סוגי פיצויי גירושין:

- א. פיצויים הקשורים לביצוע הגירושין.
- ב. פיצויים הקשורים לתחום הממוני רכושי.
- ג. פיצויים הקשורים בירידת ערך שער המטבע הרשום בכתובה.

פיצויים מהסוג הראשון מצינו בספר תעלומות לב, לרבי אברהם חזן זצ"ל (אבן העזר חלק ב סימן א), שדן באיש שמאס באשתו ללא סיבה ובא בעלילות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שכביכול היא חולה – נבדק הדבר ולא נמצאו דבריו נכוחים והאישה אינה רוצה להיפרד מבעל נעוריה. כתב הרב תעלומות לב שאין זו תקנה לאישה שנחייב אותו במזונותיה, והיא תשב עגונה בודדה וגם הוא ישב לבדו ולא ינצל מהרהורי עברה, לאחר שכל ההשתדלויות שיחזור אליה לא נשאו פרי ועברו י"ח חודש שאין ביניהם קשר (כמו שכתב הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל בספר חיים ושלום שלאחר י"ח חודש ראוי להשתדל שיהיה גט בין הניצים). בנסיבות אלו יש לבית הדין לחייב את הבעל שיפייס אותה במתן הדמים וליתן לה הגט.

ושם בתעלומות לב (חלק ב דף לז עמוד ג) הביא הסכמה של בית הדין שבטרבלוס (לוב) על עניין זה. בהסכמה של בית הדין צדק נאמר שכשאדם מגרש את אשתו ללא סיבה מוצדקת [שכתב שבנכפית או לא ילדה עשר שנים או נסמית וכיוצא בזה אז מותר לו לגרש ללא כל פיוס ופיצוי כדין תורה. וכשאינו לבעל כל סיבה נראית לעין] – ינסו בית הדין לדחות הגירושים זמן מה, שאולי יתפייסו ביניהם ואם מתמשך הזמן ואין שלום, אזי יחייבו אותם להתגרש ויוסיפו לה שתות על כתובתה.

התעלומות לב מביא שם בתשובתו את דברי הריב"ש (סימנים צח–צט) שמשתמש במושג פיצוי שייתן הבעל לאשתו, אך לא מדובר בשימוש בפיצוי לחיוב גט אלא פיצוי לאישה שתאפשר לבעל לשאת אישה שנייה על פניה, בניגוד למוסכם עמה בחרם ונידוי. הריב"ש שם מעלה את עניין הפיצוי כהצעה לבעל ולא כדבר שיש בכוחו של בית הדין לחייב את הבעל בניגוד לרצונו.

גם הרדב"ז (חלק א סימן שכז) שהובא על ידי התעלומות לב אינו מעלה את עניין פיצויים לאישה במסגרת הסדר גירושין, אלא במסגרת פיצוי לאישה שתסכים לאפשר לו [לבעל] לשאת אישה שנייה בניגוד לשבועתו, ובזה העלה הרדב"ז הצעה לבעל שכפיוס לאישה ייתן לה דברים וזאת בדומה לריב"ש הנ"ל.

בפד"ר (טו עמוד 211) מובא פסק דין של בית הדין הרבני בחיפה [הרה"ג הרב שאר יישוב כהן – אב"ד, הרב מרדכי א' אוריה והרב חיים שלמה שאנן] שעוסק בהרחבה בעניין פיצוי גירושין ומביא את דברי הריב"ש והרדב"ז הנ"ל כראיה לשימוש במושג פיצוי גירושין.

כאמור, הריב"ש והרדב"ז לא עוסקים כלל בפיצוי גירושין וגם לא עוסקים בחיוב פיצויים על הבעל בניגוד לרצונו, כך שאין ללמוד מדבריהם על עניין מנהג פיצוי גירושין למטרת ביצוע גט. כידוע, מנהג מחייב ובר כוח, רק כאשר קיימים הנתונים והתנאים שעל פיהם הוא הונהג.

בשו"ת משפטי עוזיאל (אבן העזר [תניינא] סימן צו) כתב ש'בדורות האחרונים הנהיגו ברוב בתי הדין בארץ ישראל, כשאין אפשרות לשלום בית 'מחמת פשיעתה של האישה [...] – 'עצה ותושייה לפייס את האישה בקבלת גטה בהוספה על דמי כתובתה לפי ראות עיני בית דין' – 'לעשות [זאת] לתקנת האישה ולפי מצב יכולתו של הבעל כדי שתתפייס האישה לקבל גט מרצונה'.

וכן כתב בשו"ת ישכיל עבדי (חלק ה סימן ה), באישה שלא נבנתה בזרע של קיימא במשך עשרים שנה והבעל רוצה להתגרש, אלא שתעודות רפואיות שהגישה האישה מצביעות שלאישה אין מניעה מלהתעבר, כך שיתכן שהגורם לכך שהיא לא התעברה נובע ממנו ולכן אין לחייב את האישה לקבל גט ללא כתובה ופיצוי. וכתב שם הרב על פסק בית הדין האזורי, וזו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לשונו: 'היא הנותנת שמפני שאין מן הדין לחייב האישה בגט לכן על הבעל מוטל לפצותה עד שתסכים'.

קיימות תשובות נוספות בשו"ת ישכיל עבדי – שעוסקות בעניין פיצוי גירושין (חלק ו סימן עה ושם סימן עט ושם סימן פא). המשותף לכל תשובות אלו שמדברות כשהאיש תובע גירושין בלא עילת חיוב גט ובית הדין מפעיל את 'מנגנון' הפיצויים על מנת שהאישה תסכים לבצע את הגט.

ומסיק שם כי פנה לכבוד מרן הגאון יוסף שלום אלישיב זצוק"ל לשמוע דעתו ביחס לפיצוי גירושין והשיב לו "שכאשר מדובר בפיצויים שמטרתם להביא את האישה להסכים להתגרש – יש מקום לחייב [את] הבעל ליתן לאישה בנוסף לכתובתה תוספת פיצויים" וכי כעין זה [כתב הגרי"ש בפסקי דין –] עיין פד"ר חלק ו' (עמוד 257) ופד"ר חלק ז' (עמוד 111) ופד"ר חלק ח' (עמוד 36) ופד"ר חלק ט' (עמוד 65).

כן בנידון דידן בית הדין קמא אף שכתב כי הצדדים חייבים להתגרש מכל מקום הקולר תלוי בצווארו של הבעל וכפי שביארו בית הדין קמא בפסק דינם.

הבעל הפסיד לעצמו

עוד יש להוסיף כי הבעל כרך את תביעת הרכוש עם תביעת הגירושין והכול היה בסמכות בית הדין, אלא שבמהלך הדיונים ויתר על כריכת ענייני הרכוש בפני בית הדין ופנה לבית המשפט ושם תבע כמה תביעות, הרי שבמעשיו ביקש הוא כי ידונו על פי חוק איזון המשאבים.

אם כן ודאי שלא צריכה להיות לבעל טענה מצד חוק איזון משאבים כי החוק עצמו (סעיף 17 לחוק יחסי ממון) קובע שאין הוא גורע מזכותה של האישה לכתובתה, וכלשונו: "אין בחוק זה כדי לגרוע מזכויות לפי חוק לתיקון דיני משפחה [...] או מזכויות האישה לפירעון כתובתה [...]". ואם כן אין לבעל להלין אלא על עצמו בלבד.

מסקנה

סוף דבר: הערעור נדחה.

חיוב הוצאות משפט

מאחר שזו פנייה שלישית של המערער באותו עניין (מלבד פנייתו לבית המשפט) – פעם אחת הגיש בקשה לעיון חוזר בבית הדין קמא ועוד שתי פעמים בבית הדין הגדול – בית הדין מחייב את המערער בהוצאות של עשרים וחמישה אלף ש"ח לטובת האישה.

ניתן לפרסם פסק דין זה לאחר השמטת פרטים מזהים.

הרב מיכאל עמוס

מצטרפים לפסק הדין.

הרב אליהו הישיריק

הרב נחום שמואל גורטלר

נפסק

א. הערעור נדחה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב. המערער ישלם למשיבה הוצאות משפט בסך עשרים וחמישה אלף ש"ח.

ניתן ביום ד' באלול התשע"ו (7.9.2016).

הרב מיכאל עמוס

הרב אליהו הישריק

הרב נחום שמואל גורטלר